

Møllere ved HOFLOSS MØLLE

Det har vært møllerdrift på Hofoss i nesten 700 år. Gamle dokument beskriver mange kverner gjennom åra i Hofossåa. I et skinnbrev fra 1312 nevnes den første kverna vi kjenner til. Da var Ulvhedin «høvding» på Hofoss. Han kom i tvist om kvernrettighetene i <Raidaåen > med eierne på Bergar. Han tapte denne tvisten.

I 1422 nevnes det også om kverndrift i åa.

Flere kilder forteller at det til tider kan ha vært hele 5 forskjellige kverner her. Stedsnavn som Mjølnerud og Kvernhaugen kan også vitne om det.

I 1723 er det dokumentert at det var 7 bruksmenn og 3 kverner på Hofoss.

Under oppmåling og utskifting av innmarka på Hofoss (ferdig 1789), som lennsmann Lars Tronbøl på Bergar tok initiativ til, ble det i 1777 gjort en avtale mellom 5 eiere/bruksmenn her.

Med så mange kverner i samme vassdrag, kunne konkurransen bli stor. Lars mente at dette kunne føre til at de kunne « *konkurrere hverandre i senk* », som det stod i avtalen som ble inngått. Lars ville derfor at de skulle holde « *felles pris* », og slik ble det. Avtalen ble underskrevet av Ole Isaksen Hofoss, Gunder Svenningsen (begge eiere og brukere i Gammelstuen), Arne Gundersen (Tostenstuen), Hans Pedersen Hofoss (Halvorstuen), og Ole Pedersen Mjølnerud. (Mjølnerud).

Men det har vært mange kverner i Brandval. I 1665 har vi sikre spor. Da ble kvernene tatt med i matrikulen under den enkelte gård. Kvernene ble et skattefundament. I Brandval var det hele 20 kverner som gjennom året hadde nok vann til helårsdrift.

Kverna vi kjenner fra bildet over og malerier, ble reist rundt 1860.

Og det er møllerne fra denne tida og fram til kverndriften tok slutt i 1952, som er nevnt her.

1860

Nils Olsen fra Eda i Sverige, født 1842 var den første møller i Hofossmølla, som ble reist på 1860 tallet. Boplassen til mølleren var møllerstua Vestre Kvernhaugen (se bildet). Den ble også etablert på 1860 tallet, da kverna ble bygget. Alle møllerne i ettertid bodde her siden.

Ca 1890

Ole Pettersen, var også svensk, og kom fra Kjettersrud, Gunnarskog i Warmland. Hans fødselsnavn var Olof Persson (1826-1900) Han flyttet til Norge og ble først møller ved Tjura Mølle i Grue. Han var oppført her i folketellingen 1875, bosatt i Grue. Når han ble møller ved Hofoss Mølle vet vi ikke eksakt, men familien flyttet fra Tjura til Hokåsen og bosatte seg på Høgdateppa. I folketellingen 1891 er familien bosatt på møllerens bosted, Vestre Kvernhaugen på Hofoss.

Ole har flere etterkommere i vårt distrikt. Ole fikk en sønn, Marius Pettersen (1865 -1941). Han giftet seg med Julie Johnsdatter (1872 – 1948) fra Vestre Løvberget. Marius var småbruker og snekker, og han bygde bl.a Hokåsen skole, i dag Hokåsen Samfunnshus. Han var farfar til mangeårig lærer ved Hokåsen skole, Solveig Dahl (født Pettersen). Hun var gift med Arne Dahl fra Sletmoen. Noen av opplysningene jeg har fått her er fra Helge Landfastøien. Han vokste også opp på Hofoss, og Ole var hans oldefar.

1900

Erik Gustav Olsson Wennerstrøm var også svenske og kom fra Boda i Warmland. (1832-1909) Han flyttet til Norge og ble først møllermester ved Steinerud Mølle ved Roverud. Ca. 1870 bygget han for egen regning opp Stenerud mølle etter avtale med eier av Roverud Gård. Han var møller her i over 20 år. Han kom til Hofoss rundt århundreskiftet, og var møller her til hans sønn Olof August og familien flyttet hit og tok over i 1901. Begge familiene bodde i møllerstua.

1901

Olof August Gustavsen Wennerstrøm var født i 1858, og brukt senere bare navnet Gustavsen. Han var møller på Hofoss i 17 år.

1918

Etter at Olof Gustavsen sluttet, var det et par år mølla ikke var i drift. I den perioden ble mølla fornyet, og modernisert med en ny turbin. Den jobben ble utført av Karl Eriksen. Om han virket som møller vet vi ikke. Etter dette ble også mølla tilført kornrenseri, skallemaskin og nytt tørkehus. I 1919 kom Viktor Høgberg flyttende til Hofoss, og tok over som møller.

1919

Karl Wictor Høgberg 1876 - 1952. Han kom fra Silbodal i Sverige.

Han arbeidet en tid i Oslo ved Bakke mølle, før han reiste tilbake til Østmark, og giftet seg med Hilma Kristina Olsson Tallberg i 1910. De kom flyttende til Hofoss i mai 1919 med 4 barn, og startet samme år som møller. De har mange etterkommere etter seg, både i Norge og Sverige.

Karl Wictor var møller under 2. verdenskrig og en artikkel i lokalavisen Glåmdalen, ble han hedret som møller her i 25 år i 1944. Han var møller i over 30 år fram til 1952.

Mølla ble senere revet, og en del materialer ble tatt vare på og solgt videre.

Juni 2025

Thor Olsen

Kilder: Slektssprogr Myheritage. Brandval boka. Gamle utklipp fra Glåmdalen og Roverud Avis. Hofoss i verda v.Trond Nordby, Husmannsordningen i Brandval krets v.Johan Segelsten, info fra Helge Landfasøien og fam. Høgberg.